

najmä v Železnohradskej župe a podľa niektorých z týchto majetkov začali používať predikáty. Dionýzovi predkovia sa pôvodne označovali predikátom de Felsőlendva, pričom viacerí príslušníci rodu používali aj prímeno „Herceg“ (t. j. knieža). Neskôr sa rod rozdelil na dve vetvy: jedna si ponechala predikát z Felsőlendvy a druhá začala používať Szécsi, teda zo Seče (v prameňoch de Zech). Ako v každom významnom aristokratickom rode, aj v tomto bol vždy jeden z jeho členov predurčený na cirkevnú dráhu. Spomedzi šiestich detí Mikuláša zo Seče to bol práve Dionýz. V cirkevnej kariére veľmi skoro dosiahol najvyššie postavenie: stal sa ostrihomským arcibiskupom, a teda hlavou katolíckej cirkvi v Uhorsku s právom korunovať kráľa. Životný osud arcibiskupa Dionýza je typickým príkladom prelínania svetského a duchovného, politiky a zbožnosti, ideálov a reality, ktoré sú také charakteristické pre stredovek. Aj preto bol Dionýz historikmi vnímaný ako kontroverzná osobnosť.

Staršia historická literatúra mala na osobnosť Dionýza zo Seče vyslovene negatívny názor.³ Bol považovaný za človeka nepevného charakteru, ktorý v búrlivom období po smrti Žigmunda Luxemburského, keď dve znepriatelené strany bojovali o uhorskú korunu, lavíroval na oboch stranách. Prispel k tomu aj fakt, že v krátkom časovom slede korunoval najskôr Ladislava Pohrobka a iba o štyri mesiace neskôr aj jeho protikráľa Vladislava Jagelovského.

Napriek nespochybniteľnej skutočnosti dvojitej korunovácie hodnotia dnes historici pôsobenie arcibiskupa opatrnejšie. Podľa ich názoru v nepokojných časoch bezvládia nemohol byť hlavou uhorskej cirkvi vhodnejší človek. Bol rozvážny, vzdelaný, rešpektovaný a navyše s medzinárodnou autoritou a kontaktmi. Ako vynikajúci rečník a diplomat uprednostňoval rokovania pred násilím a zaslúžil sa o urovnanie viacerých zdanlivo neriešiteľných konfliktov.⁴ Veľkú úlohu zohral aj pri voľbe Mateja Korvína za uhorského kráľa, ktorého napokon aj korunoval (ako tretieho panovníka vo svojom živote). Spomenúť treba aj Dionýzove zásluhy o cirkev: napriek ťažkému obdobiu, ktorým Uhorské kráľovstvo v jeho časoch prechádzalo, začal výstavbu katedrály a arcibiskupského paláca v Ostrihome, zvolával cirkevné synody, podporoval rehole, zvýšil význam ostrihomskeho arcibiskupstva tým, že dosiahol od pápežskej kúrie vymenovanie ostrihomskeho arcibiskupa za prímasa celej uhorskej cirkvi.

Osobnosťou Dionýza zo Seče sa zaoberali viacerí maďarskí historici, preto máme pri rekonštrukcii jeho životných osudov uľahčenú situáciu.⁵ Napriek tomu je k téme stále čo dodať. Systematický výskum písomných prameňov a ich sprístupňovanie digitalizáciou umožňujú doplniť či spresniť niektoré fakty.

³ Viac pozri KUBÍNYI, András. Szécsi Dénes bíboros prímás. In VALTER Ilona (ed.). Entz Géza Nyolcvanadik születésnapjára Tanulmányok (Művészettörténet – műemlékvédelem 2), Országos műemlékvédelemi Hivatal 1993, s. 99-106.

⁴ PÁLFI, Ádám. Magyar Királyság zűrzavaros évtizedei: Szécsi Dénes a hatalom szorításában. In Szakkolégiumi Füzetek 6 a Móra Ferenc Szakkolégium évkönyve. Szeged 2019, s. 73-82.

⁵ Okrem už citovaného PÁLFI, ref. 4, aj TÓTH, Krisztina. Szécsi Dénes érsek építkezései Esztergomban. In Fons, 2018, roč. 24, č. 1, s. 3-29; KUBÍNYI, Szécsi Dénes bíboros prímás – ten isty autor aj KUBÍNYI András. Szécsi Dénes esztergomi érsek – különös tekintettel Mátyás-kori politikai szerepére. In Lux Pannoniae Esztergom: Az ezeréves kulturális metropolis. Esztergom: Balassa Bálint Múzeum, 2001, s. 97-107.

Presný rok Dionýzovho narodenia nepoznáme. S istotou vieme iba to, že to bolo pred rokom 1413, lebo vtedy sa prvý raz spomína v prameňoch, a to aj so svojimi piatimi bratmi: Jánom, Štefanom, Mikulášom, Tomášom a Ondrejom.⁶ Keďže v roku 1424 sa zapísal na Viedenskú univerzitu, musel mať minimálne 14 rokov. Dátum narodenia sa preto odhaduje na roky 1409 – 1410. Jeho otec Mikuláš bol synom palatína a za vlády Žigmunda Luxemburského patrila k popredným členom kráľovského dvora, bol aj jedným zo zakladajúcich členov Dračieho rádu. Zastával viacero významných hodností, v čase narodenia Dionýza bol taverníkom. Aj Dionýzova matka pochádzala z palatínskej rodiny, bola dcérou palatína Mikuláša z Gorjan (de Gara) staršieho, toho, čo tragicky zahynul v službách kráľovnej Márie v lete 1386.⁷ Jeho syn, Helenin brat Mikuláš ml., sa stal palatínom v roku 1402 a túto funkciu zastával viac ako tridsať rokov. Tým, že si zobral za manželku kráľovninu sestru Annu Celjskú, stal sa príbuzným samotnej panovníckej rodiny. A tým sa stala členkou širšej kráľovskej rodiny aj jeho sestra Helena, Dionýzova matka.

Pramene o Helene nehovoria veľa, no vieme, že zomrela v roku 1441 a bola pochovaná v cisterciátskom opátstve v Szentgotthárde. Jej náhrobný kameň aj kostrové pozostatky sa zachovali a vďaka výskumu vieme, že zomrela vo veku okolo 55 – 56 rokov a trpela na tuberkulózu. Nie je vylúčené, že toto ochorenie mohli mať aj niektoré z jej detí vrátane Dionýza.⁸

O Dionýzovom živote do roku 1424, keď sa v zimnom semestri zapísal spolu so svojím bratom Tomášom na Fakultu slobodných umení (tzv. artistickú fakultu) Viedenskej univerzity, nevieme takmer nič. Aj jeho univerzitné štúdiá môžeme rekonštruovať iba hypoteticky. V matrike Viedenskej univerzity je zapísaný ako „Dux de Limpach“.⁹ Hoci konkrétne správy o Dionýzovi nemáme, vieme si urobiť pomerne presný obraz o jeho viedenskom študentskom živote.¹⁰ Pre dnešného človeka je možno zarážajúci nízky vek nástupu na univerzitné štúdium, no treba si uvedomiť, že – pri zjednodušenom porovnaní – artistická fakulta bola niečo ako dnešné gymnázium a absolvovanie bakalariátu ako maturita.¹¹ Bakalárske štúdium trvalo najmenej dva roky a bolo zakončené skúškou a promóciou.¹²

Štúdium na artistickej fakulte bolo skôr prípravou na ďalšie štúdium na tzv. vyšších fakultách: právnickej, teologickej a lekárskej. Tak to bolo aj v prípade Dionýza, jeho ďalšia cesta za vzdelaním viedla do Bologne, kde študoval právo. Najskôr musel získať licenciát, ktorý ho oprávňoval vyučovať na ktorejkoľvek

⁶ ZsO IV, č. 219; MNL OL DL 100391.

⁷ K udalostiam pozri DVOŘÁKOVÁ, Daniela. Rytier a jeho kráľ. Stibor zo Stiboric a Žigmund Luxemburský. Sonda do života stredovekého uhorského šľachtica s osobitným zreteľom na územie Slovenska. Budmerice: Vydavateľstvo Rak, 2017, s. 45-46.

⁸ KUBÍNYI, ref. 5, s. 99.

⁹ KUBÍNYI, ref. 5, s. 99.

¹⁰ Podrobne o živote študentov Viedenskej univerzity v 15. storočí písala HLAVAČKOVÁ, Miriam. Juraj zo Schönbergu. Bratislavský prepoš v službách cisára a kráľa. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015, s. 11-21.

¹¹ HLAVAČKOVÁ, ref. 10, s. 13.

¹² Ako prebiehalo štúdium a samotná promócia, tamže, s. 14-15.

vysokej škole. V roku 1433 na Právnickej fakulte Bolonskej univerzity prednášal a v nasledujúcom roku 1434 zložil doktorát z kánonického práva.¹³

Nevieme, kedy sa Dionýz vrátil do Uhorska, jeho návrat mohol súvisieť aj so zmenou vnútropolitckej situácie. V decembri 1437 zomrel po päťdesiatich rokoch vlády kráľ a cisár Žigmund Luxemburský a jeho nástupcom sa stal Albrecht Habsburský ako manžel Žigmundovej jedinej dcéry Alžbety. A práve Alžbeta mala k Dionýzovi veľmi blízko. Krátko po korunovácii, ešte v roku 1438, získal Dionýz hodnosť nitrianskeho biskupa. Nitrianske biskupstvo patrilo síce k najchudobnejším v celom Uhorsku, no pre Dionýza bolo iba odrazovým mostíkom k ďalšej kariére. Keďže bol chránencom (a príbuzným) kráľovnej Alžbety, tá hľadala možnosti, ako ho vyzdvihnúť v spoločenskej hierarchii vyššie. V tom istom roku 1438, okamžite, ako sa uvoľnila hodnosť rábskeho biskupa, zverila biskupstvo Dionýzovi, a to dokonca bez súhlasu kráľa. V januári 1439 panovník mandátom zakázal mestu Šopron, aby Dionýzovi alebo jeho výbercom odovzdali akékoľvek dávky, najmä desiatok, pretože Dionýz sa „sám“, proti jeho vôli, ustanovil za rábskeho biskupa.¹⁴ Spor medzi kráľom a kráľovnou o obsadenie rábskeho biskupstva sa však rýchlo urovnal, na miesto rábskeho biskupa sa dostal Albrechtov chránenec Benedikt¹⁵, Dionýz namiesto toho získal jágerské biskupstvo. Na príhovor kráľovnej Alžbety ho pápež v januári 1439 vymenoval za kardinála s titulom biskupa v Sanctus Cyriacus in Thermis.¹⁶ Stal sa tak prvým jágerským biskupom s titulom kardinála. Ani toto benefícium neužíval dlho, pretože po smrti Juraja z Pavloviec sa mu otvorila cesta k získaniu ostrihomského arcibiskupského stolca. Záujem o hodnosť ostrihomského arcibiskupa mal podľa Bonfiniho aj Šimon z Rozhanoviec, vesprémsky biskup, otvorený nepriateľ kráľovnej Alžbety.¹⁷ Tentoraz však v zápase zvíťazil Dionýz, pretože jeho protikandidát prišiel o ochrancu – kráľ Albrecht 27. októbra 1439 nečakane zomrel, a tak vymenovaniu Dionýza nestálo nič v ceste. Kráľovná bezpodmienečne potrebovala oddaného a verného ostrihomského arcibiskupa, ktorý by pomohol naplniť jej plány.

V čase smrti kráľa Albrechta bola totiž Alžbeta tehotná. Okamžite po smrti manžela začala konať v úmysle udržať panstvo v Českom aj Uhorskom kráľovstve, aby ho mohla odovzdať synovi, o ktorého narodení bola presvedčená. Do Čiech vyslala poslov, aby žiadali v jej mene o odklad snemu, na ktorom by sa rokovalo o právach jej a jej detí. Sľúbila, že po pôrode sama pricestuje na rokovania s predstaviteľmi Českého kráľovstva.¹⁸ Situácia v Uhorsku bola komplikovanejšia. Hoci

¹³ VERES, Endre. *Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai 1221 – 1864*. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1941, s. 36-38.

¹⁴ MNL OL DF 202674.

¹⁵ Benedikt bol blízky radca kráľa Albrechta, preukázal mu neoceniteľné služby v čase nástupu na uhorský trón a zápasu o českú korunu. Jeho zásluhy sú podrobne vymenované v Albrechtových donačných listinách MNL OL DL 72 902; MNL OL DL 72903.

¹⁶ KUBÍNYI, ref. 5, s. 99. CDH XI, 348.

¹⁷ K ich konfliktu pozri DVOŘÁKOVÁ, Daniela. Alžbeta Luxemburská, Žigmundova dcéra, v rokoch 1438 – 1442. In HOP: Historie – Otázky – Problémy, 2011, roč. 3, č. 2, s. 143-159, s. 145-146. O snahe Šimona z Rozhanoviec získať hodnosť ostrihomského arcibiskupa pozri KUBÍNYI, ref. 5, s. 100.

¹⁸ URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny III/1. Věk poděbradský*. Praha: J. Laichter, 1915, s. 464-465.

ju ešte v lete 1439 uhorský snem uznal za dedičku kráľovstva a dekrétom ju potvrdil ako „dediča tohto kráľovstva“, po smrti Albrechta sa postoj niektorých magnátov zmenil.¹⁹ Jej nepriatelia na čele s biskupom Šimonom z Rozhanoviec sa nemienili podriaďovať vládne ženy. Na svoju stranu v krátkom čase získali mnoho prívržencov, ktorí sa obávali najmä toho, že krajinu nebude mať kto brániť pred Turkami. V situácii, keď legitímnou a nespochybniteľnou dedičkou uhorského trónu bola Alžbeta, im nezostávalo iné ako jej nájsť ženícha, a teda pre Uhorsko kráľa. Najvhodnejším spomedzi prípadných Alžbetiných ženíchov sa uhorským pánom javil mladučký poľský panovník Vladislav Jagelovský. Jeho mladosť a neskúsenosť boli zárukou zachovania moci a vplyvu uhorských magnátov. Pôvodcom tejto myšlienky bol v prvom rade jágerský biskup Šimon. A tak si uhorskí páni vynútili na sneme v januári 1440 v Budíne od tridsaťjedenročnej tehotnej kráľovnej sľub, že sa vydá za ledva šestnásťročného mládencu, ktorého jej vybrali. Kráľovná síce spočiatku nátlaku odolávala, opustila dokonca Budín a uchýlila sa na Višegrád, kam za ňou prišli vyslanci snemu, napokon však rezignovala a súhlas dala za istých bližšie nešpecifikovaných troch podmienok.²⁰ Po vynútenom súhlase kráľovnej Alžbety odišlo do Poľska slávnostné posolstvo, ktoré malo poľskému kráľovi ponúknuť ruku uhorskej panovníčky a s ňou aj kráľovskú korunu.

Alžbeta však ani na okamih nepomýšľala na to, aby si dala vnútiť vôľu uhorských magnátov a vydala sa za poľského kráľa, čím by pripravila svojho syna, o ktorého narodení bola presvedčená, o uhorský trón. Kráľovná bola odhodlaná o kráľovskú korunu pre syna bojovať. Opustila Višegrád, kde sa necítila bezpečne, a usadila sa v Komárne, odkiaľ chcela cestovať ďalej do Bratislavy. Každým dňom sa blížil termín pôrodu, preto kráľovná nezháľala a vyvíjala intenzívnu činnosť.

Dňa 12. februára 1440 adresovala kráľovským mestám Bardejov, Levoča a Prešov mandát, ktorým ich vyzývala k vernosti a obrane miest pred kýmkoľvek, až kým nedostanú od nej iný pokyn.²¹ Obranu kráľovských miest, ich zásobenie zbraňami a vojakmi, predovšetkým žoldniermi z Moravy a Čiech, organizovala kráľovná intenzívne už od konca roku 1439. Jej hlavnými poradcami pri organizovaní odporu proti Vladislavovi boli Dionýz zo Seče a Ladislav Gorjanský.²²

¹⁹ O uzneseniach snemu pozri THUROC, Johannes de. *Chronica Hungarorum*. I. Textus. GALÁNTAI, Elisabeth – KRISTÓ, Julius (eds.). Budapest: Akadémiai Kiadó, 1985. II. Commentarii. 2. Ab anno 1301 usque ad annum 1487. Composuit Elemér MÁLYUSZ adiuvante Julio KRISTÓ, Budapest. Akadémiai Kiadó, 1988. *Chronica*. Tu. II/2 Commentarii, s. 296-297.

²⁰ DVOŘÁKOVÁ, Daniela – PAPONOVÁ, Mária. *Spomienky Heleny Kottannerovej*. Budmerice: Vydavateľstvo Rak, 2008 (ďalej Kottannerová), s. 31.

²¹ KATONA, Stephanus. *Historia critica Regvm Hvangariae stirpis mixtae*. Tomus VI, pars I (1440 – 1447). Buda: J. M. Landerer, 1791, s. 35.

²² Uvádza to aj poľský kronikár Ján Długosz: „... niektorí mali z jeho príchodu radosť, iní strach. Alžbeta videla, že duch a odhodlanie Vladislava sú pevné a nedá sa zastrašiť, na radu ostrihomského arcibiskupa Dionýza, slavónskeho bána Ladislava Gorjanského, Jána zo Seče a ďalších svojich prívržencov nariadila mandátom uhorským mestám, aby nevpustili Vladislava do miest.“ DŁUGOSZ, Joannis. *Długosii Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*, Lib, 11 – 12, 1431 – 1444. BACZKOWSKI, Krzysztof – PIROŻYŃSKA, Czesława – KORCZAK, Lydia et al. (eds.). Varsaviae: Wydaw. Naukowe PWN, 2001, s. 225.

Alžbeta získala od pápeža 15. februára 1440 vymenovanie Dionýza za ostrihomského arcibiskupa.²³ Preláta, v ktorého kompetencii bolo korunovať uhorského kráľa. Zostávalo získať kráľovskú korunu, ktorá bola uložená a strážená na hrade Višegrád. Kráľovná si uvedomovala, že musí nechať syna korunovať svätoštefanskou korunou, pretože za legitímneho panovníka sa považoval iba ten kráľ, ktorý splnil tri podmienky korunovačného aktu: bol korunovaný originálnou svätoštefanskou korunou, ostrihomským arcibiskupom a v korunovačnom meste uhorských kráľov – Stoličnom Belehrade. Alžbeta si uvedomovala, že ak sa jej narodí syn, musí ho nechať korunovať skôr, ako sa to podarí poľskému kráľovi. V Komárne preto spolu s Ulrichom Celjským zosnovali plán na krádež korunovačných klenotov uložených vo veži višegrádskeho Horného hradu. Napokon sa na riskantné podujatie nechala prehovoriť Alžbetina dvorná dáma Helena Kottannerová. Spolu s pomocníkom v noci z 20. na 21. februára ukradla svätoštefanskú korunu z klenotnice Višegrádskeho hradu, doslova spod nosa uhorským pánom. Korunu vyniesli z hradu zašitú vo vankúši a po dramatickej nočnej ceste, keď sa pod ich saňami preboril ľad na Dunaji, ju odovzdali kráľovnej. V tú istú noc, po polnoci dňa 22. februára, kráľovná porodila syna, ktorému dala meno Ladislav.²⁴

Kráľovnej Alžbete už nestálo nič v ceste. Aj ona, aj Vladislav si uvedomovali, že musia konať rýchlo. Prvoradé pre budúceho uhorského kráľa bolo zmocniť sa hlavného mesta kráľovstva Budína a nechať sa čo najskôr korunovať. Biskup Šimon z Rozhanoviec, hlavný nepriateľ kráľovnej Alžbety a prívrženec Vladislava, opustil poľského kráľa, ktorý prekročil hranice Uhorského kráľovstva a pomaly sa presúval smerom k Budínu, a ponáhlal sa s vojskom obsadiť hlavné mesto, aby pripravil príchod budúceho kráľa. To isté urobila aj Alžbeta, ktorá do Budína poslala Fridricha Celjského s 500 jazdcami. Celjský však dorazil k Budínu neskoro, keď bolo mesto už v rukách prívržencov Vladislava.²⁵ Alžbeta sa za danej situácie rozhodla urýchlene uskutočniť korunováciu malého Ladislava za uhorského kráľa. Termín korunovácie stanovila na svätodušné sviatky 15. mája 1440. Popoludní 12. mája kráľovná s malým synčekom, štvorročnou dcérou, najbližším služobníctvom a pánmi, ktorí ju sprevádzali, opustila Komárno. Loďou sa nechali previezť na druhý breh Dunaja a vydali sa smerom k Stoličnému Belehradu. Strhujúci opis cesty kráľovnej Alžbety s trojmesačným dočičom z Komárna do Stoličného Belehradu zanechala Helena Kottannerová, ktorá plačúce dojča prenášané v drevenej kolíske za vytrvalého lejaka niesla chvíľami pešo v náručí, aby ho upokojila a chránila pred nečasom. Do Stoličného Belehradu dorazil sprievod v podvečer 14. mája a nasledujúci deň dieťaťko korunovali. Kottannerová obrad podrobne opísala a historici tak majú k dispozícii najpodrobnejší opis uhorského korunovačného obradu. Krst a pomazanie nového kráľa uskutočnil ostrihomský arcibiskup Dionýz zo Seče, ako to predpisoval

²³ LUKCSICS, Pál. A XV. századi pápák oklevelei. I. V. Márton pápa (1417 - 1431) Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1931, II. IV. Jenő pápa (1431 - 1447) és V. Miklós pápa (1447 - 1455). Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1938, č. 672.

²⁴ KOTTANNEROVÁ, ref. 20, s. 33-37.

²⁵ KOTTANNEROVÁ, ref. 20, s. 631-632.

korunovačný poriadok. Správu o korunovácii Ladislava už na druhý deň rýchly posol priniesol do Jágra kráľovi Vladislavovi, ktorý sa tam zdržiaval na hrade biskupa Šimona.²⁶

V Stoličnom Belehrade zastihla neskôr kráľovnú správa, že poľský kráľ Vladislav vošiel do Budína.²⁷ Alžbeta sa musela aj so svojimi malými deťmi znovu pobrať na cestu. Útočisko jej poskytol rábsky biskup, preto strastiplná cesta kráľovninho sprievodu viedla tentoraz do Rábu (dnes Győr). Putovalo sa opäť v daždi, celé dni až do hlbokaj noci.

Po niekoľkotýždňovom pobyte v Rábe sa kráľovná musela rozhodnúť, čo ďalej. Prijala návrh svojich radcov, že kráľovská rodina nemá zostať spolu, a s ťažkým srdcom sa odlúčila od maličkého dieťaťa; poslala ho v sprievode svojich verných pánov a dvornej dámy Heleny Kottannerovej do Šopronu. Sama kráľovná odcestovala do Bratislavy, ktorá jej zostala verná aj v najhorších časoch. V ťažkých chvíľach lúčenia navyše prichádzali samé zlé správy: o zajatí Alžbetinho najvernejšieho spojenca a príbuzného Ulricha Celjského, o zajatí ostrihomského arcibiskupa Dionýza a bána Ladislava z Gorja, či o zrade niektorých Alžbetiných prívržencov, ktorým dôverovala.

Kráľ Vladislav po príchode do Budína zvolal zhromaždenie zástupcov uhorskej šľachty, na ktoré pozval aj prívržencov kráľovnej Alžbety, spomínaného arcibiskupa Dionýza aj Ladislava Gorjanského. Bezpečný návrat im mali zabezpečiť ochranné glejty. Obaja do Budína skutočne prišli, ale v okamihu, keď vošli do Budínskeho hradu, zavreli za nimi brány a stali sa zajatcami. Pod nátlakom okolností museli 29. júna prisahať vernosť poľskému kráľovi a súhlasiť s jeho korunováciou.²⁸ Násilné zadržanie Dionýza a Ladislava niektorí autori spochybňujú²⁹, no ďalšie udalosti, keď sa Dionýz opäť objavuje po boku kráľovnej Alžbety ako Vladislavov nepriateľ, dosvedčujú, že k uznaniu Vladislava bol donútený okolnosťami.³⁰ Je isté, že už od začiatku sa usiloval hľadať mierové riešenie, a to aj v rozpore s Alžbetinou vôľou. Kráľovná Alžbeta napríklad v máji 1440 písala mestu Kremnica, že pošle posily, aby ničili majetky Petra Čecha z Levíc, ktorý bol na Vladislavovej strane.³¹ O mesiac neskôr, 6. júna 1440, písal Dionýz Petrovi Čechovi, že na ničenie jeho majetkov sa nijako nepodieľal, chce mu preukazovať priateľstvo a bratstvo, nie nepriateľstvo.³² Po príchode Dionýza do Budína a spomínanej prisaha poľskému kráľovi 29. júna napísal o dva dni neskôr Vladislav list Petrovi Čechovi z Levíc, že arcibiskup mu prisahal vernosť a súhlasil s jeho korunováciou, preto nech ďalej neničí jeho majetky.³³

Dionýz sprevádzal Vladislava do Stoličného Belehradu, kde 17. júla korunoval náhradnou korunou sňatou z relikvie sv. Štefana Vladislava za uhorského

²⁶ KOTTANNEOVÁ, ref. 20, s. 632.

²⁷ Palatín Vavrinec z Héderváru mu dobrovoľne vydal Budínsky hrad; THUROC, ref. 19, s. 235.

²⁸ THUROC, ref. 19, s. 237-238.

²⁹ Napríklad PÁLFI, ref. 4, s. 75. V tomto zmysle aj poľský kronikár DŁUGOSZ, ref. 22, s. 232.

³⁰ Sám Długosz o Ladislavovi a Dionýzovi napísal, že mali iné na srdci ako na jazyku a že na „ukrytie svojej prefičanosti používali nádherný pôvab slov“. DŁUGOSZ, ref. 22, s. 232.

³¹ MNL OL DF 249991.

³² MNL OL DL 13552.

³³ MNL OL DL 59262.

kráľa. Uhorsko tak malo – nie prvý raz v dejinách – dvoch kráľov: dojča Ladislava (1440 – 1457) a šestnásťročného Vladislava (1440 – 1444), pričom obaja prijali korunu z rúk toho istého ostrihomského arcibiskupa. Korunovácia Vladislava bola bezprecedentným krokom, otvorene deklarovala prevahu moci stavov nad kráľom. Nespochybniteľným legitímnym nástupcom bol totiž Ladislav Pohrobok ako jediný syn uhorského kráľa. Vladislav nebol nijako spríbuznený s uhorskou panovníckou dynastiou. Voľba dvoch panovníkov rozštiepila krajinu a uvrhla ju do občianskej vojny.

Priame vojenské stretnutia prebiehali iba na jej začiatku. V januári 1441 zvíťazili Vladislavovi prívrženci Ján Huňady a Mikuláš Újlaki nad Alžbetinými južnouhorskými oddielmi v bitke pri Bátaszéku, v marci potom Alžbetine vojská porazili Vladislavove pri Szamobore. Vojna sa neskôr obmedzila na obliehanie hradov a obranu ovládaného územia, k veľkým vojenským ťaženiam už nedochádzalo.³⁴

Ostrihomský arcibiskup bol na začiatku roka 1441 už opäť Vladislavovým úhlavným nepriateľom, ktorý spolu s bratmi jednoznačne stál na strane Alžbety a jej syna Ladislava Pohrobka.³⁵ V marci 1441 Vladislav pre „neveru“ konfiškoval Dionýzovi a jeho bratom majetky.³⁶ O dom v Trnave prišiel aj Dionýzov familiár, pretože sa po boku arcibiskupa dopustil nevery voči Vladislavovi, keď devastoval majetky jeho prívržencov.³⁷ V decembri 1441 sa kráľ osobne zúčastnil na vojenskom ťažení, ktorého cieľom boli aj majetky znepriateleného arcibiskupa.³⁸

Čoskoro si obidve znepriatelené strany začali uvedomovať, že vojna nevedie k výsledku, iba k obojstrannému vyčerpaniu. V lete roku 1441 nadviazala kráľovná Alžbeta bližší kontakt aj s pápežom Eugenom IV.³⁹ Toto zblíženie sa ukázalo ako veľmi významné, pretože pápež sa podujal vstúpiť do konfliktu Alžbety a Vladislava a sprostredkovať medzi nimi mier. Narastajúce turecké nebezpečenstvo bolo jedným z hlavných argumentov pápeža naliehavo vyzývajúceho oboch súperov k hľadaniu konsenzu a súčasne jediným argumentom, ktorý boli obe znepriatelené strany schopné vnímať, ba dokonca akceptovať. Napriek tomu boje trvali ešte takmer celý ďalší rok. Kráľovná sa opäť pokúsila dobyť Bratislavský hrad, úporné boje oň trvali takmer celú zimu na prelome rokov 1441/1442. Alžbeta bola nútená rozpredávať svoje šperky a drahocennosti, aby dokázala financovať vojenské podujatia.⁴⁰ Občianska vojna pokračovala v celej krajine. Vladislav vďaka schopnému vojvodcovi Jánovi Huňadymu ovládal väčšiu časť krajiny, no nebol v danom okamihu schopný poraziť Jána Jiskru bojujúceho na

³⁴ PÁLFI, ref. 4, s. 77.

³⁵ K tomu pozri napríklad MNL OL DL 13618.

³⁶ MNL OL DL 92921.

³⁷ MNL OL DF 279632.

³⁸ MNL OL DL 13 618. Vladislav datoval listinu, ktorou povolil Petrovi Čechovi z Levíc raziť mince na Levickom hrade, 28. decembra 1441 – „*in descencu nostro exercituali campestri prope villam Zerdahel archiepiscopalem*“. Lokalita „arcibiskupská Streda“ je Dolná Streda (za upozornenie ďakujem Františkovi Oslanskému).

³⁹ TELEKI, József. Hunyadiak kora Magyarországon. X (Tizedik kötét). Pest: Emich Gusztáv Könyvnyomdája, 1853 (ďalej TELEKI X), s. 102.

⁴⁰ TELEKI X, 109, 112; MNL OL DF 258376.

strane Alžbety. Hlavné sily sústredoval preto na konsolidáciu pomerov v tej časti krajiny, ktorú ovládal, a na boj s Turkami. Aj sama Alžbeta akceptovala, že boj proti Turkom je prvoradý, a bola ochotná rokovať o mieri. Veľkú úlohu pritom zohrala misia pápežského legáta Juliana Cesariniho, údajne sprostredkovaná práve arcibiskupom Dionýzom.⁴¹ V máji 1442 dospeli obe strany opäť k bodu, že boli ochotné začať rokovať o mieri.

Začiatkom augusta sa kardinál Cesarini vrátil z Budína od Vladislava a pricestoval do Bratislavy. Priniesol Alžbete návrh na termín a miesto budúceho stretnutia s Vladislavom: 21. septembra v Ostrihome. Kráľovná s návrhom súhlasila, avšak vyhradila si splnenie podmienok, ktoré jasne sformulovala v listine vydanéj 8. augusta 1442. Až po ich splnení bola ochotná v sprievode Cesariniho a Mikuláša Újlakiho prísť v stanovenom termíne na Ostrihomský hrad. Listina bola potvrdená pečaťami kardinála Juliana, ostrihomského arcibiskupa Dionýza zo Seče a dvoch Vladislavových vyslancov.⁴²

Plánované stretnutie v Ostrihome sa nakoniec prekvapujúco neuskutočnilo. V predvečer sviatku Povýšenia sv. Kríža (13. septembra) Alžbeta nečakane poslala z Bratislavy Bardejovčanom list, že stretnutie v Ostrihome, na ktoré ich pozvala, ruší – a aby za ňou pricestovali hneď najbližšiu sobotu do Rábu, kde sa stretne so svojím príbuzným Fridrichom Celjským a ďalšími pánmi.⁴³ Ráb si nevybrala náhodne, celý čas patril pod jej moc, už v roku 1440 ho zverila Ulrichovi Celjskému, nechala ho opevniť a cítila sa v ňom bezpečne.

Kráľovná sa už z Rábu nevzdialila, viedla odtiaľ ďalšie rokovania o mieri. V blízkosti kráľovnej sa zdržiaval aj ostrihomský arcibiskup Dionýz zo Seče, ktorému kráľovná dôverovala, a jeho brat Tomáš. Obaja pripojili 11. októbra v Rábe svoje pečate na Alžbetin ochranný glejt pre Fridricha Celjského, ktorý mal prísť za kráľovnou z Budína od Vladislava, aby pokračovali v mierových rokovaniach.⁴⁴ Dňa 2. decembra 1442 písala Alžbeta mestu Bratislava ako novinku, že rokovania s poľským kráľom sa začali po tom, ako prišlo (do Rábu) rozličné panstvo. Následne 17. decembra oznamovala, že po dlhých rokovaniach s Vladislavom, počas ktorých trvala na svojom východiskovom postoji, že nemôže a nechce poškodiť práva svojho syna Ladislava, dospeli k mieru a dohode, ktorú im posielala prostredníctvom ich dvoch spolumešťanov.⁴⁵ O dva dni bola Alžbeta mŕtva.

Smrť kráľovnej bola natoľko náhla a nečakaná, že len ťažko možno uveriť tomu, že kráľovná zomrela na dyzentériu či dlhodobé bolesti v podbruší, s ktorými sa ostýchala zveriť lekárom. Oveľa pravdepodobnejšie je, že ju otrávil, ako sa domnievali už niektorí súdobí kronikári.⁴⁶

⁴¹ PÁLFI, ref. 4, s. 77.

⁴² DURST, Rudolf. Königin Elisabeth von Ungarn und ihre Beziehungen zu Österreich in den Jahren 1439 bis 1442. Graz: Universität Graz (dizertačná práca), 1902, s. 13. Odpis listiny sa nachádza v Štátnom archíve v Prešove, pracovisko Archív mesta Bardejov (ďalej AMBar), Zbierka stredovekých listín, č. 397.

⁴³ AMBar, č. 401. Listina bola datovaná „am des Heiligen Crewcz abend Exaltationis“, mohla byť teda vydaná v noci z 13. na 14. septembra.

⁴⁴ MNL OL DF 258350; TELEKI X, s. 121.

⁴⁵ Archív hlavného mesta SR Bratislavy (ďalej AMB), Stredoveké listiny č. 1853.

⁴⁶ Odkazy na príslušných autorov DURST, ref. 42, s. 17.

V roku 1444, dva roky po smrti Alžbety, zahynul v bitke pri Varne aj Vladislav Jagelovský. Hoci smrť kráľa zdanlivo mohla vyriešiť problémy, do ktorých krajina upadla po korunovácii dvoch protikráľov v roku 1440, nestalo sa tak. Vladislavova smrť znovu vrhla Uhorsko do anarchie a chaosu, opäť sa rozpútali boje medzi znepriateľenými stranami. To bola príležitosť pre arcibiskupa Dionýza, aby výraznejšie vstúpil do politiky.⁴⁷ Vo februári 1445 zvolal spolu s ďalšími magnátmi snem,⁴⁸ kde sa obe strany dohodli na kompromise: za kráľa uznajú Ladislava Pohrobka, ak ho cisár Fridrich vydá aj so svätou korunou. Mandát na rokovanie vo Viedni získal od snemu Dionýz zo Seče spolu s Ladislavom z Gorjan a Mikulášom Újlakim.⁴⁹ Snem zároveň zvolil sedem hlavných kapitánov (medzi nimi aj Huňadyho a Jiskru), ktorí sa mali ujať správy kráľovstva počas neplnoletosti Ladislava. Z listu Eneasa Silvia Piccolominiho (budúceho pápeža Pia II.) z 28. októbra 1445 vieme, že arcibiskup Dionýz osobne navštívil Ladislava Pohrobka v Rakúsku. Dionýz bol členom uhorskej delegácie, ktorá prišla do Viedne rokovať s Fridrichom III. o uznaní Ladislava za uhorského kráľa. Ladislav Pohrobok nebol v tom čase vo Viedni, Fridrich ho poslal do neďalekého obľúbeného sídla Habsburgovcov v Laxenburgu. Keď sa pýtali Mikuláša Újlakiho, či pôjde malého Ladislava navštíviť, odmietol to s tým, že zatiaľ s istotou nevie, kto bude jeho budúci kráľ. A tak do Laxenburgu išiel iba arcibiskup Dionýz. Päťročnému chlapcovi priviezol darčeky a pobozkal ho. Podľa svedectva Piccolominiho mu povedal, že pre neho veľmi trpel a teší sa, že sa vráti nazad do vlasti, do Uhorska.⁵⁰

Cesta k tomu, aby Ladislav prišiel do Uhorska, bola však ešte dlhá. Keďže Fridrich naďalej odmietal poslať neplnoletého kráľa do Uhorska, stavy vyriešili mocenské vákuum roku 1446 menovaním Jána Huňadyho za gubernátora (funkcie hlavných kapitánov boli nasledujúci rok zrušené). Obdobie Huňadyho gubernátorstva – hoci formálne rozhodovali o osude krajiny stavy na snemoch – bolo v skutočnosti vládou barónov. Huňady sa usiloval najmä o znovunastolenie jednoty v krajine, čo sa mu však nepodarilo. Nedarilo sa mu ani v bojoch s Turkami: na jeseň 1448 bolo uhorské vojsko porazené v bitke na Kosovom poli, v tejto bitke padol Dionýzov brat Tomáš.⁵¹ Smrť brata niesol Dionýz ťažko, niekoľko rokov nosil na jeho pamiatku smútočný odev. Odložil ho až na príkaz kráľa Ladislava Pohrobka v roku 1452.⁵²

⁴⁷ Dosvedčujú to viaceré listiny, napríklad MNL OL DF 248787. Dionýz mal veľké zásluhy na uznaní nárokov Ladislava Pohrobka na uhorský trón po smrti Vladislava, ako to vyplýva z listu Fridricha III. adresovaného Dionýzovi; pozri *Fontes rerum Austriacarum. Oesterreichische Geschichts-Quellen. Zweite Abtheilung. Diplomataria et acta.* 61. Band. Der Briefwechsel des Eneas Silvius Piccolomini. I. Abtheilung. Briefe aus der Laienzeit (1431 – 1445). I. Band. Privatbriefe (ed. Rudolf WOLKAN). Wien: In Kommission bei Alfred Hölder, 1909, s. 121 (ďalej WOLKAN. Der Briefwechsel I/2).

⁴⁸ *Zala vármegye története. II. Oklevéltár 1364 – 1498.* NAGY, Imre – VÉGHÉLY, Dezső – NAGY, Gyula (eds.). Budapest: Franklin Társulat Nyomdája, 1890, s. 524.

⁴⁹ PÁLFI, ref. 4, s. 78.

⁵⁰ WOLKAN. Der Briefwechsel I/2, s. 562 – 579.

⁵¹ Bol to brat, s ktorým Dionýz študoval na Viedenskej univerzite. Správu o smrti zaznamenal Ján z Turca; THUROC, ref. 19, s. 256.

⁵² Vieme to z listu železnohradského prepošta z 19. októbra 1452, v ktorom opisoval uhorské posolstvo k Ladislavovi Pohrobkovi. List je plný zaujímavých podrobností – napr. o príkaze kráľa,

V tomto období sa Dionýz angažoval nielen politicky (napríklad zvolanie sne-
mu v roku 1451),⁵³ ale veľa práce vykonal aj pre uhorskú cirkev. Práve jemu sa
pripisuje výstavba ostrihomskej katedrály a arcibiskupského paláca.⁵⁴ Už v roku
1449 údajne zvolal synodu, na ktorej vyzval prelátov, aby prispeli na stavbu no-
vej katedrály. Synoda nie je v dobových prameňoch doložená, odvolávajú sa na
ňu až neskoršie práce z 18. storočia. Zdá sa, že stavba sa skutočne začala v roku
1449, Dionýz ju financoval z vlastných zdrojov a v prvej fáze sa stavebné prá-
ce koncentrovali na arcibiskupský palác, ktorý bol poškodený počas obliehania
v dobe vojny s Vladislavom. Katedrálu síce posvätili už 15. novembra 1450, ale tá
nebola ani zďaleka opravená (v doterajšej literatúre sa nesprávne uvádzali roky
1452 alebo 1453). Posvätenie bolo potrebné preto, aby fungujúca katedrála mohla
udeľovať odpustky, čím získavala financie na nákladnú stavbu. Ešte v roku 1452
bola v natoľko dezolátnom stave, že časť museli zbúrať. Celú prestavbu katedrá-
ly dokončili zrejme až za Dionýzovho nástupcu Jána Vitéza.

Povstanie rakúskych stavov v roku 1452 napokon cisára Fridricha III. do-
nútilo prepustiť Ladislava Pohrobka. Dňa 4. septembra 1452 ho pred bránami
Viedenského Nového Mesta odovzdal do rúk jeho strýka Ulricha Celjského
a o dva dni neskôr dvanásťročný kráľ slávnostne vošiel do Viedne.⁵⁵ Tam za ním
na začiatku októbra pricestovalo uhorské posolstvo, ktorého členom bol aj arci-
biskup Dionýz. Arcibiskup spolu s bratom Jánom prišli v sprievode 250 jazdcov.
Veľkosťou sprievodu prekonal arcibiskupa iba vojvoda Mikuláš Újlaki, ktorého
sprevádzali štyri stovky jazdcov. Podrobnosti sa dozvedáme zo správy očitého
svedka, železnohradského prepošta Jakuba.⁵⁶ Je to jeden z mála prameňov, kto-
rý vypovedá čo-to aj o Dionýzovej povahe, konkrétne o jeho márnomyseľnosti.
Palatín Ladislav Gorjanský a sedmohradský vojvoda Mikuláš Újlaki pozvali krá-
ľa na obed bez toho, aby o tom informovali arcibiskupa Dionýza a varadínskeho
biskupa Jána Vitéza. Keď sa to biskup a arcibiskup dozvedeli, pozvali okamžite
aj oni kráľa, dokonca so všetkými radcami, na obed. Panovník im účasť prisľú-
bil. Prepošt Jakub napísal, že nikdy nevidel takú veľkolepú hostinu, a to sa pri-
tom často zúčastňoval na hostinách usporiadaných kedysi cisárom Žigmundom.
Podľa názoru všetkých pohostili arcibiskup s biskupom kráľa omnoho okázalej-
šie ako palatín s vojvodom. Veď nečudo, keď na to minuli dobrých sto zlatých,
ako dodal svedok.

Mladý kráľ zložil začiatkom nasledujúceho roka na sneme v Bratislave prí-
sahu, vymenoval Jána Huňadyho za krajinského kapitána a vrátil sa do Viedne.

aby Dionýz odložil smútočný odev, napísal: „... vestes lugubres (smútočné šaty) per dominum ar-
chiepiscopum quas ob deperditionem domini Thome de Zeecz ferebat deponere mandavit.“ MNL OL DL
44644, publikoval ÁLDÁSY Antal. A magyar országyűlés követsége V. Lászlóhoz 1452 október
havában. In Századok, 1910, roč. 44, s. 559-562.

⁵³ Decreta Regni Hungariae. Gesetze und Verordnungen Ungarns. 1301 – 1457. Collectionem ma-
nuscriptam F. DÖRY additamentis auxerunt, commentariis notisque illustraverunt Georgius
BÓNIS, Vera BÁCSKAI. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1976, s. 373.

⁵⁴ Podrobne sa tejto téme venovala TÓTH, Krisztina, ref. 5, s. 3-29. Všetky informácie o prestavbe
ostrihomskej katedrály a paláca som čerpala z tejto štúdie.

⁵⁵ PAPAJÍK, David. Ladislav Pohrobek (1440 – 1457). Uherský a český kráľ. České Budějovice: Ve-
duta, 2016, s. 103.

⁵⁶ MNL OL DL 44644, publikoval ÁLDÁSY Antal. A magyar országyűlés követsége, ref. 52.

Dionýzova kariéra ďalej napredovala. Už v roku 1452 bol vymenovaný za pápežského legáta a súčasne za uhorského prímasa (mohlo ísť o ocenenie jeho dlhoročného diplomatického úsilia v prospech kráľa Ladislava). Ladislav Pohrobok vymenoval Dionýza v roku 1453 za svojho hlavného kancelára. To mu prinieslo ešte väčší vplyv a moc. Panovníka sprevádzal aj na českú korunováciu, ktorá sa uskutočnila v Prahe 28. októbra 1453.

O narastajúcom bohatstve a vplyve Dionýza vypovedá aj fakt, že v roku 1455, keď sa vo Vatikáne zúčastnil na konkláve, ktoré zvolilo pápeža Kalixta III., si kúpil počas pobytu v Ríme palác. Išlo o rozostavaný palác biskupa z Capuy Niccola Acciapacchio, nachádzajúci sa vedľa Kostola Santa Maria in Via Lata (dnes Corso). Arcibiskup Dionýz, ktorý aj doma v Ostrihome realizoval rozsiahlu predstavbu arcibiskupského paláca a katedrály, zrejme s rovnakým nadšením dobudoval svoj nový palác v Ríme. Ide o slávny palác Doria Pamphilj (nazvaný podľa neskorších majiteľov), kde sa dnes nachádza známa galéria.⁵⁷ Konkláve v roku 1455 nebolo prvé ani posledné v Dionýzovom živote, zúčastnil sa už na voľbe pápeža Mikuláša V. v roku 1447 a do Ríma, respektíve Vatikánu sa vrátil i v roku 1458, keď sa zúčastnil na voľbe pápeža Pia II., teda Aeneáša Silvia Piccolominiho, svojho dobrého známeho.

Na jeseň 1457 čakala Dionýza slávnostná cesta do Prahy, tentoraz na kráľovskú svadbu. Ladislav Pohrobok mal v Prahe uzavrieť manželstvo s dcérou francúzskeho kráľa Karola VII. z Valois Magdalénou. Skôr, ako stihla nevesta pricestovať do Prahy, kráľ 23. novembra 1457 nečakane zomrel.⁵⁸

Arcibiskup Dionýz bol natoľko vplyvnou a významnou osobou, že smrť kráľa ho nijako neohrozila. Naopak, mal významný podiel na voľbe Mateja Korvína za uhorského kráľa v januári 1458, hoci kľúčovú úlohu zohral Matejov strýko Michal Siládi (Szilágyi), ktorý na snem prišiel aj s vojskom a hneď sa nechal zvoliť za gubernátora. Voľbu Mateja potvrdil budúci český kráľ Jiří z Poděbrad, ktorý Mateja prepustil zo zajatia a zasnúbil ho so svojou dcérou.

Nový panovník sa v prvých rokoch vlády nevedel bez Dionýzovej podpory zaobiť. Matejova moc bola až do jeho korunovácie v roku 1464 veľmi nepevná. Jeho politika smerujúca k upevneniu kráľovskej moci vyvolávala nevôľu magnátov, ktorá prerástla až do otvoreného povstania voči nemu. Časť aristokracie si zvolila za kráľa cisára Fridricha III. (táto voľba mala len malé šance na to, aby sa stala realitou, Mateja podporoval pápež aj Benátky, lebo od neho očakávali razantný postup voči Turkom). Proti Matejovi sa postavil dokonca aj Michal Siládi. Korvín však neváhal a umiestnil odbojného strýka do väzenia (po prepustení v roku 1460 padol do tureckého zajatia a sultán ho nechal v Konštantínopole popraviť). Dionýz zostal v rozhodujúcich okamihoch lojálny voči panovníkovi, hoci nie vo všetkom s ním súhlasil.⁵⁹

V roku 1463 sa Matejovi Korvínovi podarilo definitívne vyrovnať aj s cisárom Fridrichom. Fridrich ho uznal za uhorského panovníka a vrátil mu kráľovskú

⁵⁷ VERES, Olsz egyetemeken, ref. 13, s. 242.

⁵⁸ O príčine smrti podrobne PAPAJÍK, Ladislav Pohrobek, ref. 55, s. 219-232.

⁵⁹ O Dionýzových osudoch a postojoch v čase vlády Mateja Korvína podrobne písal KUBINYI, ref. 5, s. 97-107.

korunu i mesto Šopron, on mu za to vyplatil 80 tisíc zlatých a potvrdil jeho nástupnícke práva, ak by zomrel bez potomkov. Získanie kráľovskej koruny malo pre Mateja veľký význam, podľa stredovekého chápania kráľovská moc prislúchala len kráľovi korunovanému svätostefanskou korunou, preto bola pre Mateja, ktorý nezískal uhorský trón nástupníckym právom, veľmi dôležitá. V marci 1464 sa teda Matej Korvín konečne aj z formálnej stránky stal uhorským kráľom, keď ho v Stoličnom Belehrade ostrihomský arcibiskup Dionýz zo Seče korunoval pravou „svätou“ korunou. Dionýz tak korunoval v poradí tretieho kráľa. Korunovácia Mateja Korvína však bola koncom Dionýzovej kariéry. Pragmatický Korvín už viac Dionýza nepotreboval, odobral mu aj hodnosť kráľovského kancelára. Azda aj tieto dôvody viedli k jeho skorej smrti. Arcibiskup Dionýz zo Seče zomrel v Ostrihome 1. februára 1465. V katedrále, o ktorej výstavbu sa tak zaslúžil, našiel aj miesto posledného odpočinku.⁶⁰ Jeho náhrobok sa zachoval do dnešných čias.

Zoznam použitých prameňov a literatúry:

Archívy:

Archív hlavného mesta SR Bratislavy, Bratislava, Stredoveké listiny.

MNL OL DF = Magyar nemzet levéltár, Országos Levéltár, Diplomatikai fényképmásolatok, Budapest

MNL OL DL = Magyar nemzet levéltár, Országos Levéltár, Diplomatikai levéltár, Budapest
Štátny archív v Prešove, pracovisko Archív mesta Bardejov. Zbierka stredovekých listín (AMBard.)

Pramene:

CDH = Codex diplomaticus Hungarie ecclesiasticus ac civilis. Studio et opera Georgii FEJÉR. I - XI. Budae: Typis Typogr. Regiae Vniversitatis Vngaricae, 1829 - 1844.

Publikované pramene:

Decreta Regni Hungariae. Gesetze und Verordnungen Ungarns. 1301 - 1457. Collectionem manuscriptorum F. Döry additamentis auxerunt, commentariis notisque illustraverunt Georgius Bónis, Vera BÁCSKAI. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1976.

DŁUGOSZ, Joannis. Długosii Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae, Lib, 11-12, 1431 - 1444. BACZKOWSKI, Krzysztof - PIROŻYŃSKA, Czesława - KORCZAK, Lydia et al. (eds.). Varsaviae: Wydaw. Naukowe PWN, 2001.

Fontes rerum Austriacarum. Oesterreichische Geschichts-Quellen. Zweite Abtheilung. Diplomataria et acta. 61. Band. Der Briefwechsel des Eneas Silvius Piccolomini. I. Abtheilung. Briefe aus der Laienzeit (1431 - 1445). I. Band. Privatbriefe (ed. Rudolf Wolkan). Wien: In Kommission bei Alfred Hölder, 1909.

KATONA, Stephanus. Historia critica Regvm Hvngariae stirpis mixtae. Tomus VI, pars I (1440 - 1447). Budae: J. M. Landerter, 1791.

LUKCSICS, Pál. A XV. századi pápák oklevelei. I. V. Márton pápa (1417 - 1431) Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1931, II. IV. Jenő pápa (1431 - 1447) és V. Miklós pápa (1447 - 1455). Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1938.

TELEKI, József. Hunyadiak kora Magyarországon. X (Tizedik kötet), Pest: Emich Gusztáv Könyvnyomdája, 1853.

Zala vármegye története. II. Oklevéltár 1364 - 1498. NAGY, Imre - VÉGHÉLY, Dezső - NAGY, Gyula (eds.). Budapest: Franklin Társulat Nyomdája, 1890.

ZsO IV = MÁLYUSZ, Elemér - BORSA, Iván. Zsigmondkori oklevéltár IV. (1413 - 1414). Budapest: Akadémiai kiadó, 1994.

⁶⁰ KUBINYI, ref. 5, s. 106.

THUROC, Johannes de. Chronica Hungarorum. I. Textus. GALÁNTAI, Elisabeth –KRISTÓ, Julius (eds.). Budapest: Akadémiai Kiadó 1985. II. Commentarii. 2. Ab anno 1301 usque ad annum 1487. Composuit Elemér MÁLYUSZ adiuvante Julio KRISTÓ, Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988.

Monografie a zborníky ako celok:

DVOŘÁKOVÁ, Daniela. Rytier a jeho král. Stibor zo Stiboric a Žigmund Luxemburský. Sonda do života stredovekého uhorského šľachtica s osobitným zreteľom na územie Slovenska. Budmerice: Vydavateľstvo Rak, 2017.

DVOŘÁKOVÁ, Daniela – PAPSONOVÁ, Mária. Spomienky Heleny Kottannerovej. Budmerice: Vydavateľstvo Rak, 2008.

HLAVAČKOVÁ, Miriam. Juraj zo Schönbergu. Bratislavský prepošť v službách cisára a kráľa. Bratislava: VEDA, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015.

PAPAJÍK, David. Ladislav Pohrobek (1440 – 1457). Uherský a český kráľ. České Budějovice: Veduta, 2016.

URBÁNEK, Rudolf. České dějiny III/1. Věk poděbradský. Praha: Jan Laichter, 1915.

VERES, Endre. Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai 1221 – 1864. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, 1941.

Štúdie a články v časopisoch a zborníkoch, kapitoly v kolektívnych monografiách:

ÁLDÁSY Antal. A magyar országgyűlés követsége V. Lászlóhoz 1452 október havában. In Századok, 1910, roč. 44, s. 559-562.

DVOŘÁKOVÁ, Daniela. Alžbeta Luxemburská, Žigmundova dcéra, v rokoch 1438 – 1442. In HOP Historie - Otázky – Problémy, 2011, roč. 3, č. 2, s. 143-159.

KUBÍNYI, András. Szécsi Dénes bíboros prímás. In VALTER Ilona (ed.). Entz Géza Nyolcvanadik születésnapjára Tanulmányok (Művészettörténet – műemlékvédelem 2), Országos műemlékvédelemi Hivatal 1993, s. 99-106.

KUBINYI András. Szécsi Dénes esztergomi érsek – különös tekintettel Mátyás-kori politikai szerepére. In HORVÁTH I. Lux Pannoniae Esztergom: Az ezeréves kulturális metropolis konferencia 2000. június 15-16-17. Esztergom: Balassa Bálint Múzeum, 2001, s. 97-107.

PÁLFI, Ádám. Magyar Királyság zűrzavaros évtizedei: Szécsi Dénes a hatalom szorításában. In Szakkolégiumi Füzetek 6 a Móra Ferenc Szakkolégium évkönyve, Szeged, 2019, s. 73-82.

TÓTH, Krisztina. Szécsi Dénes érsek építkezései Esztergomban. In Fons, 2018, roč. 24, č. 1, s. 3-29.

Nepublikované práce:

DURST, Rudolf. Königin Elisabeth von Ungarn und ihre Beziehungen zu Österreich in den Jahren 1439 bis 1442. (Dizertčná práca). Graz: Universität Graz, 1902.

Počet slov: 6463

Počet znakov vrátane medzier: 44 518